

MASARYKOVA UNIVERZITA
PRÁVNICKÁ FAKULTA

Res extra commercium a komercializace všeho

JUDr. Pavel Koukal, Ph.D.
Právnická fakulta Masarykovy univerzity

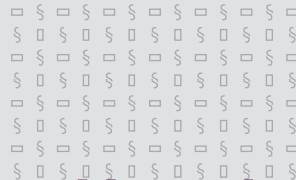
- **Věc v právním smyslu**
- ***„Věc v právním smyslu je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí“ (§ 489).***
- **předměty**
 - **práv osobnostních**
 - **práv osobnostních a majetkových (výtvory)**
 - **práv majetkových**
 - **živá zvířata (§ 494)**
 - **věci v právním smyslu (§ 489)**
 - **hmotné**
 - **nehmotné**

○ „Nerozdílnost od osoby“

- osobnostní statky (§ 81)
- osobní práva
- osobní údaje (čl. 4 odst. 1 nařízení č. 2016/679/EU)
- lidské tělo a jeho části (§ 493)
 - fikce věci v právním smyslu (§ 112)
- výtvoř - autorská díla, průmyslové vzory, technická řešení, vynálezy, odrůdy rostlin, topografie polovodičových výrobků
- právnická osoba (§ 20)
- ?obchodní firma? - § 423 odst. 1: *„(1) Obchodní firma je **jméno**, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku...“*

○ Osoba

- **§ 25:** „*Na počaté dítě se hledí jako na již narozené, pokud to vyhovuje jeho zájmům. Má se za to, že se dítě narodilo živé. Nenarodí-li se však živé, hledí se na ně, jako by nikdy nebylo*“.
- **SDEU Brüstle C-34/10**
- „*Pojem „lidské embryo“ musí být chápán široce... Každé lidské vajíčko od stadia svého oplodnění je považováno za „lidské embryo“, jelikož tímto oplodněním může být spuštěn vývoj lidské bytosti...*
- *Stejná kvalifikace platí i pro neoplozené lidské vajíčko, do kterého bylo implantováno buněčné jádro ze zralé lidské buňky, a pro neoplozené lidské vajíčko, které bylo partenogenezí stimulováno k dělení a dalšímu vývoji. I když tyto organismy nebyly v pravém slova smyslu předmětem oplodnění, jsou v důsledku techniky použité k jejich získání schopné spustit proces vývoje lidské bytosti, tak jako je toho schopné embryo vytvořené oplodněním vajíčka*“.

○ Uspokojování lidských potřeb

- i věci zdánlivě neužitečné mohou být věci v právním smyslu
- odpad - § 3 odst. 1 z.č. 185/2001 Sb.: *„(1) Odpad je každá movitá věc, které se osoba zbavuje nebo má úmysl nebo povinnost se jí zbavit“*
- *(2) Ke zbavování se odpadu dochází vždy, kdy osoba předá movitou věc k využití nebo k odstranění ve smyslu tohoto zákona nebo předá-li ji osobě oprávněné ke sběru nebo výkupu odpadů podle tohoto zákona bez ohledu na to, zda se jedná o bezúplatný nebo úplatný převod. Ke zbavování se odpadu dochází i tehdy, odstraní-li movitou věc osoba sama“.*

○ **Ovladatelnost**

○ *vítr, déšť, padající sníh, vzduch, tekoucí voda*

○ **Odlišnost od jiných věcí**

○ **součást věci (§ 506)**

- **Res**
- **res extra commercium** (*nemohou být předmětem soukromých práv, jsou vyloučeny z právního obchodu, neobchodovatelné*)
 - **res divini iuris**
 - **res sacrae** (*chrámy, modlitebny, roucha kněží, náčiní*)
 - **res religiosae** (*pozemky, kde leží pohřbení lidé, hroby a vše co se nachází v hrobkách*)
 - **res sanctae** (*hradby a brány měst*)
 - **res humani iuris**
 - **res omnium communes** (*vzduch, proudící voda dešťová nebo říční, moře a mořský břeh*)
 - **res publicae** (*silnice, vodovody, akvadukty, státní budovy, státní otroci*)
- **res in commercii**

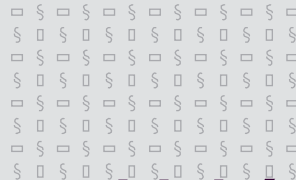

○ **Věc vs. předmět**

- **jsoucno, které není věcí, může být nepřímým předmětem relativních majetkových práv**
- ***„Plnění, které je předmětem závazku, musí být majetkové povahy a odpovídat zájmu věřitele, i když tento zájem není jen majetkový“ (§ 1722).***
- **přímý předmět závazku; nepřímý předmět závazku**
- **Věc v právním smyslu má význam zejména z hlediska absolutních majetkových práv**
- ***„Ustanovení této hlavy se použijí na věci hmotné i nehmotné, na práva však jen potud, připouští-li to jejich povaha a neplyne-li ze zákona něco jiného“ (§ 979)***

- **„Ne-věci“ jako nepřímý předmět závazků**
 - **lidské tělo a jeho části**
 - **autorská díla, vynálezy**
 - **data**
 - **informace**

○ Lidské tělo

- Úmluva o lidských právech a biomedicíně (č. 96/2001 Sb.m.s.)
- **čl. 19 „(1) Odběr orgánů nebo tkání od žijící osoby pro účely transplantace lze provádět výhradně v zájmu léčebného přínosu pro příjemce, a pouze pokud není k dispozici žádný vhodný orgán nebo tkáň ze zemřelé osoby nebo jiná alternativní léčebná metoda srovnatelného účinku. (2) Nezbytný souhlas dle článku 5 musí být vyjádřen výslovně a konkrétně buď písemnou formou nebo před příslušným úředním orgánem“.**
- **čl. 21 „Lidské tělo a jeho části nesmí být jako takové zdrojem finančního prospěchu“.**

○ **Lidské tělo a reklama**

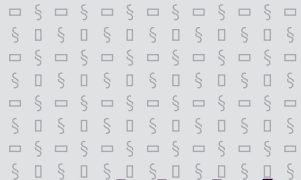
○ Pronájem dělohy

○ Lidské tělo a choreografie

○ Lidské tělo a propagace

○ Lidské tělo a závislá práce

○ Osobní údaje

- smlouvy o zpracování osobních údajů
- ***„Zpracování zpracovatelem se řídí smlouvou nebo jiným právním aktem podle práva Unie nebo členského státu, které zavazují zpracovatele vůči správci a v nichž je stanoven předmět a doba trvání zpracování, povaha a účel zpracování, typ osobních údajů a kategorie subjektů údajů, povinnosti a práva správce. Tato smlouva nebo jiný právní akt zejména stanoví, že zpracovatel“ (čl. 28 odst. 3 nařízení 2016/679/EU)***

○ Návrh SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o některých aspektech smluv o poskytování digitálního obsahu; COM(2015) 634 final

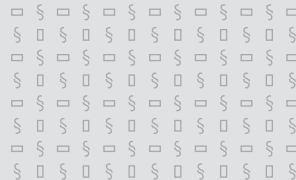
- *V digitální ekonomice jsou účastníci trhu často a ve stále větší míře přesvědčeni o tom, že informace o fyzických osobách mají hodnotu srovnatelnou s penězi. Digitální obsah je často poskytován nikoli výměnou za zaplacení ceny, ale **za jiné než peněžní protiplnění**, tedy tím, že se umožní přístup k osobním údajům nebo jiným údajům (bod 13)*
- *Pokud jde o digitální obsah, který nebyl poskytnut výměnou za zaplacení ceny, ale **za jiné než peněžní protiplnění**, tato směrnice by se měla použít pouze na smlouvy, u nichž poskytovatel požádá a spotřebitel poskytovateli aktivně poskytne údaje, jako je jméno a e-mailová adresa nebo fotografie, přímo či nepřímo, například prostřednictvím individuální registrace nebo na základě smlouvy, která umožňuje přístup k fotografiím ¹⁷ spotřebitele (bod 14).*

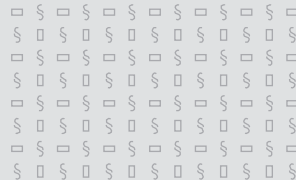
- **Návrh SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o některých aspektech smluv o poskytování digitálního obsahu; COM(2015) 634 final**
- *Splnění povinnosti zdržet se použití údajů by mělo v případě, kdy je protiplnění ve formě osobních údajů... (bod 37)*
- *Pokud je však digitální obsah poskytován za jiné než peněžní protiplnění... (bod 42)*
- *Tato směrnice se použije na každou smlouvu, na jejímž základě poskytovatel poskytne digitální obsah spotřebiteli nebo se zaváže tak učinit výměnou za cenu, která má být zaplacena, nebo za to, že **spotřebitel aktivně poskytne jiné než peněžní protiplnění ve formě osobních údajů nebo jakýchkoli jiných údajů** (čl. 3 odst. 1).*

- **Závěry:**
- **I to, co není věcí může být nepřímým předmětem závazku**
- ***res extra commercium* = právní nedovolenost plnění**
- ***Závislá práce nezletilých mladších než patnáct let nebo nezletilých, kteří neukončili povinnou školní docházku, je zakázána. Tito nezletilí mohou vykonávat jen uměleckou, kulturní, reklamní nebo sportovní činnost za podmínek stanovených jiným právním předpisem (§ 34).***

- ***Lidské tělo je pod právní ochranou i po smrti člověka. Naložit s lidskými pozůstatky a s lidskými ostatky způsobem pro zemřelého nedůstojným se zakazuje (92 odst. 1)***
- ***Souhlasí-li někdo, aby mu byla způsobena závažná újma, nepřihlíží se k tomu; to neplatí, je-li zásah podle všech okolností nutný v zájmu života nebo zdraví dotčeného (§ 93 odst. 1)***
- ***Neplatné je právní jednání, které se přičí dobrým mravům, jakož i právní jednání, které odporuje zákonu, pokud to smysl a účel zákona vyžaduje (§ 580 odst. 1).***
- ***Soud přihlédne i bez návrhu k neplatnosti právního jednání, které se zjevně přičí dobrým mravům, anebo které odporuje zákonu a zjevně narušuje veřejný pořádek (§ 588).***

- **Sedláček, J., Obligační právo I., 1933**
- ***„Případy exkomerciality zahrnují se zpravidla pod pojmem nemožnosti plnění, ale neprávem; jde o plnění možné, avšak nedovolené, a proto bez právních účinků; takové plnění je právně ničím a smlouva je tudíž neplatná. Je to případ nedovolenosti smlouvy“ (s. 42).***
- ***„Smlouva může býti nemravná, když obsah její sice hoví zájmům smluvníků, ale odporuje celku... A najme B-a aby zavraždil C-a; smlouva neodporuje sice zájmům dlužníků, ale zájmům naší společnosti, je tedy nemravná...“***
- ***A učiní darovací slib své milence B, aby s ním udržovala intimní styky. Pohnutka tato je nemravná, proto smlouva je též neplatná“ (s. 46).***

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

JUDr. Pavel Koukal, Ph.D.
odborný asistent
Katedra občanského práva
Právnická fakulta Masarykovy univerzity
Veveří 70, 61180 Brno

pavel.koukal@law.muni.cz
tel: 549 49 4171